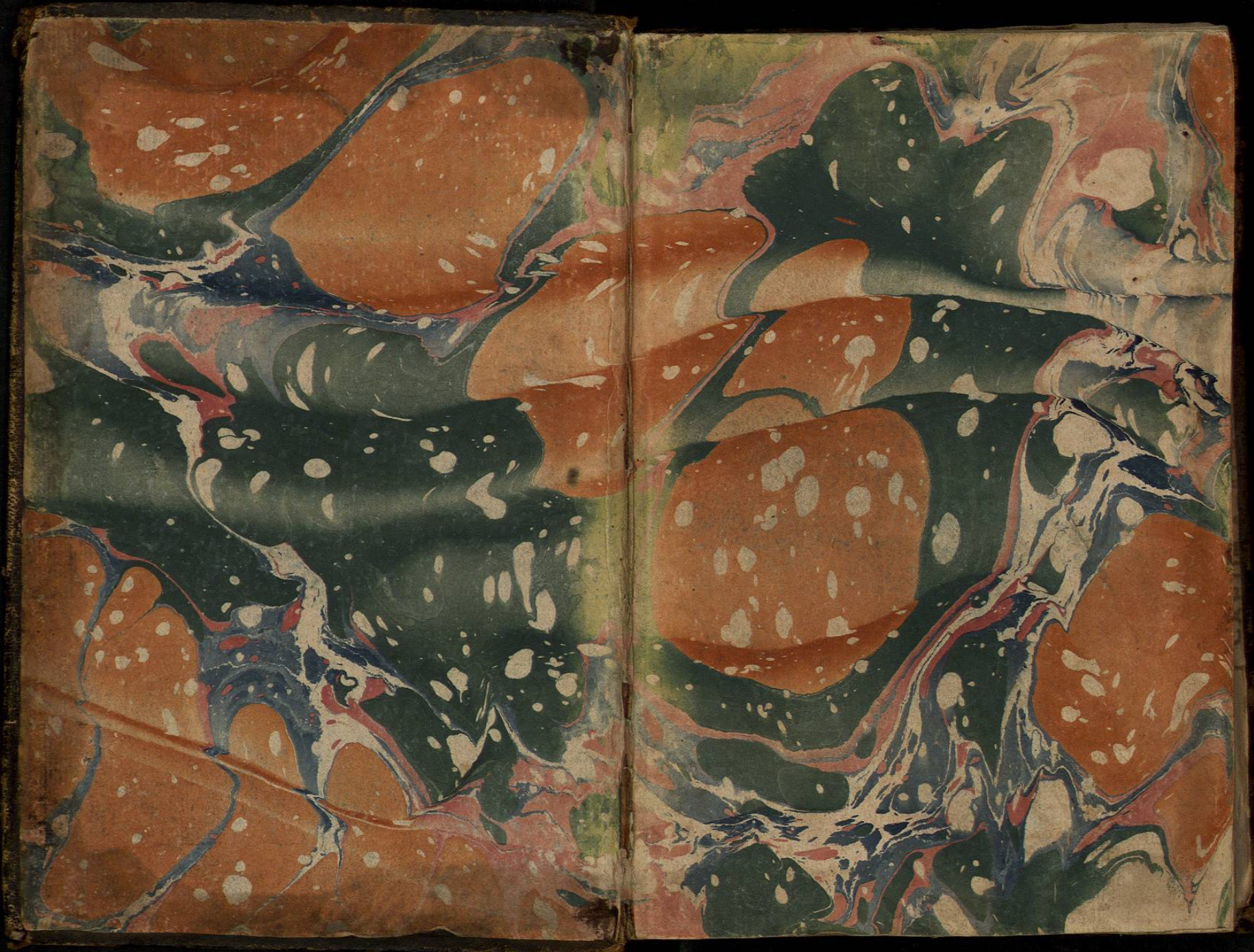

GENUENSIS
METAPHYSICA

BD100
G4
1774
V.3
c.1

107724

1080041827

ELEMENTA
METAPHYSICÆ
MATHEMATICUM IN MOREM
ADORNATA

A. B.

ANTONIO GENUENSI

In Regia Neapolitana Academia jam Ethices,
nunc Economices Professore.

SANCTISSIMO PATRI NOSTRO

BENEDICTO XIV.

P. M.
D.

*Editio quinta Neapolitana multo auctior
& correctior.*

PARS TERTIA.

BIBLIOTECA PUBLICA
DE LEON

109924

NEAPOLI MDCCLXXIV.

EX TYPOGRAPHIA SIMONIANA.

Superiorum Facultate.

39523

BD 100
64
1774

EST. ESTADO DE HOEAO TEND
LONDO N. 107078

PHILOSOPHO LECTORI

S. P.

Uæ erant hîc præfanda post hanc tu pagellam ex veteribus editionibus habes. Diutius te morari nolo, nec tibi fastidium creare. Itaque quid hoc codicillo velim paucis accipe. Superioribus duobus opusculis τα μετα φυσικα, idest ea, quæ longe sunt a rebus humanis semota (audax facinus!) explicare studuimus. Sæpe in iis pertractandis Socratis vetus ac veneranda vox occurrit animo, id oportere investigare quod nobis εν μεγαροις κακον ε αγαθον τε πετυχεται in adibus pravum aut bonum fuerit. Non quod ego Dei divinarumque rerum contemplationem, quibus præcipue philosophum delectari oportet, parum ad nos attinere censeam, quum nulla sit nec ad animi agnitionem præstantior, nes ad religionem moresque moderandos magis necessaria; quæ utinam per stultos mortales eo loci immota stare liceret, quo illam stare decet! sed quod majorum nostrorum lasciva quadam animi prurigine factum sit, ut ultra fines suos rationem, curiositatemque nostram provexerimus, atque per imaginaria sæpe spatia divagati, cum tenuibus & incomprehensibilibus umbris congregari amaverimus. Igitur & quæ eorum more scripta sunt atque disputata, quæque interdum Pythagorismum aut Platonismum sapiunt, nolim ego tanquam oracula haberi a lectore: me & meos passum manes, ac nonnunquam inferiis agitatam, ille quidem, per me licet, existimet. Deum, supremam mundi hujus causam, sapientissimam ac præpotentem, ὁμοιωδοντα, ab omni mortali concretionem secretam, mundi legem, pietatemque, quam ex ejusmodi lege illi debemus, suam providentiam, ac beneficentiam, divinamque servatoris nostri gratiam, quæque cum his sunt juncta,

4
in tuto esse sinat : hæc ne moveto. Cetera, philosophorum arbitria, quo is cumque accipiat modo, haud in magno ponam discrimine. Sed has nunc ambages mittamus : contrahamus vela, ac *φουρα, και νδρα*, a quibus ne si velimus quidem separari possumus, inspectemus. His heic vivimus : his felices aut miseri sumus. Apollinis, ut ajunt, pareamus oraculo, *nosce teipsum*. Nam quum a quo simus, ac quo simus in loco, satis, si non ad curiositatem, at saltem ad vitæ usum, disceptatum sit, quid nunc simus principio pervideamus : tum quæ beati aut miseri (quod adprime in vita est utile) esse possimus ; quam philosophiæ partem qui cetera docti negligunt, mihi somnambuli videntur, aut Gymnosophilis, si vera prædicant, iis persimiles, qui pensiles sese afflictim excruciant, ejus inscii, *cui bono?* Erunt & hic fortassis *ανοητα* (*inintelligibilia*) plura, aut quæ Arabum oleant vetus oleum. Sed quid facies philosophantium impetigini? Demus hæc antiqui ruris vestigia urbanitati, quam omnes juvenes philosophi, si sapimus, ac egregie morati sumus, decrepitæ senectuti debemus : sciamus meliora ; sed ne eo audaciæ, ac impietatis evadamus, ut canas majorum barbas ac rugosa jugula furentes vellamus. Conficiat senium, quos mortales natura progenit. Tu, si ea nares feriant, grandes gradus facito : quæ in rem sunt tuam (sunt enimvero plura, opinor) legito. Si vero nihil tibi inde emolumenti promittis, ne accedito : quid tibi huc tactio est? Sed enim, *cujus tu in his discipulus sectæ?* Nam suboluit id Simium quaritare. Quid si nullis stipendiis militem? Nam in iis, quæ ad Deum ejusque pietatem adtinent, Dei sum, ac orthodoxus : in reliquis, quæ philosophici sunt imperii, nec Aristotelem me esse profiteor, nec Platonium, nec Epicureum, nec Stoicum : nec Græcum prostremo, nec Latinum : quin nec Cartesianum, nec Newtonianum, nec Malebranchianum, nec Leibnitianum. Cujus igitur? Mei sum : *Rationalis* sum. Quid tu crispas frontem, quia dixi *rationalis* sum? Tu ne, inquis, philosophus sine duce? Quid monstri istuc est, *secta rationalis*? O præclare! Tam tibi contem-

tus

5
tus dux est ratio, ut ei ullum mortalium anteponas? Tu igitur mihi dic contra, quid istuc est, *animal rationale*? Sis ergo tu qui velis : ego si animal esse rationale velim, tu ne etiam irasceris? Sed utro tu vis me modo esse fac. Nam utroque ego modo valere te jubeo, ac plurimum valere.

P. S. Erat jam hæc tertia pars ad umbilicum perducta, quum vir mihi amicissimus, cui ego perlegendam dederam, monuit, quæ sequuntur. Primum videri sibi quæ in appendice *ad libertatem* dissero obstruenda, quam ut plene intelligi comprehendique possint. Tum in Prop. LXXXIX. *Schol.* (A) duobus locis aliquantulum offensum, quorum altero scisco, naturam nos docere, non tantum Deum esse, verum esse eum & invocandum, & omni modo colendum : quod ei cum *gratiæ* doctrina non satis consentire videbatur : altero Eusebii Phamphili paradoxum probare videor statuentis, primos mortales ex *φουρας εννοιας*, ex *nature notionibus* virtutes quasdam hausisse, quas ille præcipuas in Christiano putat.

Quum nihil sit, quod ego magis cavere velim, quam ne opusculorum meorum lectores vel in minimis apicibus offendantur, maximas me ei gratias debere profiteor. Ejus igitur injectam animo sollicitudinem sic eximo. Gentes & Deum agnovisse (nam a postremis commodius exordiri placet) & omni esse modo colendum, tota Ethnica vetustas docet. Quin Sacerdotes, Poætæ, Philosophi ritus quoque, quibus Deus, aut Dei colerentur, conceptis formulis constituerunt, sanxeruntque. Id tota docta Græca Latinaque vetustas clamat. Quid igitur ei faciemus? nam ut factum infectum sit, ne Deus quidem efficere potest. Porro hunc cultum duplici præsertim in re posuerunt *εν τῷ ευχεσθαι, και τῷ θυαν*, in *precibus & sacrificiis*, ut disputat Plato in Eutyphrone. Ejus doctrinæ ratio hæc iis fuit palmaris, quod, ut ait Homerus *odyss.* III.

Παντες δε θεων χαιρεσ' ανθρωποι
Omnes homines deorum egent ope.

Hæc & veteres omnes Christiani Apologitæ agnoscunt, & Huetius, vir in omni Christiana Theologia

A 3

con-

consummatus, pluribus docet in *Questionibus Alnetanis* lib. III. Quin hoc loco cap. II., quod est de *beatitudine*, sic exorditur: *Spes in Deo collocandas esse: bona ab iis expectanda & in vita, & post mortem: metuendos eosdem, ac summe colendos, philosophorum prope omnium constans opinio est.* Quid igitur, inquit aliquis, peccat naturæ ratio, & qua in re Christi gratia locum habet? Peccat quidem plurimum, quod sæpe ego disserui, indigetque in omnibus, quo plena sint & perfecta, ac recta, quæ, quo beati sumus, necessaria sunt. Patrem ac opificem mundi natura docet: sine Dei tamen ipsius gratia, non sine aliqua erroris mixtura. Nemo, non dicam vulgi, sed ne philosophorum quidem puram sinceramque Dei notionem, ac talem, qualem hodie Christiani habemus, animo concepit, ne divino quidem Platone excepto. Id & Aristoteles satis demonstrat in I. *Metaphysicorum*, & ipse magno exemplo est, & si quis inficiatur, facile, nec tamen temere, in me suscipio demonstrandum. Eadem Deum esse colendum docet: id *κατα γενν* ignorare homines nequeunt, quin Deum esse mundi auctorem ignorent: sunt enim ea inter se connexa & copulata. Sed quorū philosophorum quisque (nam vulgus sceddissimum hic omitto) non huic doctrinæ impuras alias miscuit? imprimis vix reperias, qui eum ultimum ac summum hominis finem agnoverit, nec qui colere, divina caritate coluerunt, sed animali cupiditate. Atque id est, quod ait Apostolus, & *Deum agnovisse, nec tamen sicut Deum glorificasse, γνωτες του Θεου, & ως Θεον εδοξασαν*. Expediamus paucis: neque enim hic ea de re agendi locus est. Deum docet natura? docet invocandum? docet ei servire oportere? Docet enim vero: sed, ut Scholæ ajunt, *sine gratia, non sicut oportet*. Quod ego subintelligi velim, quotiescumque vulgaritas hujusmodi formulas usurpabo, ne cogamur per singulas paginas, quo suspiciosus hominibus morem geramus, doctrinam gratiæ occentare.

Convertamus nunc nos ad Eusebii locum, viri totius christianæ vetustatis eruditissimi. Primos, ait ille, mortales & a Deo doctos fuisse, & a natura: illud

gratia, hoc rationis est. Virtutes igitur morales, modestiam, justitiam, tolerantiam, fortitudinem, & pietatem unius Dei, duplici ex fonte derivabant. Nam & eas prophetia Deus docebat, & *δια των προφητων*, per signa, naturæ scilicet opera, patefaciebat. Id non Eusebius tantum scribit, sed omnes Græci, Latinique Patres, quorum studiose loca collegit Nieremberg Jesuita copiosus initio operis docti & eruditi, de *Scriptura*. Hoc ipsum toto tertio *Alnetanarum questionum* libro demonstrat Episcopus Abrincensis. Ac vero inepti erimus, atque Græcis Latinisque scriptoribus aperte revincemur, si id in animo constituamus, Ethnicos nec morales virtutes cognovisse, nec curasse, coluisseque. Quin perridiculi quoque esse possumus, qui quum quingentos supra annos in nostris Christianis scholis Aristotelis *Ethicam*, ac Ciceronis *Officia* docuerimus, atque justitiam, probitatem, humanitatem adhuc a Digestorum libris hauriamus, ignotas aut nullo modo cultas virtutes Ethnicis fateamur. Quid? nonne oratores ipsi e sacro suggestu adhuc Aristidis justitiam, Catonis fortitudinem, Lucretiæ castitatem, Titi clementiam summis laudibus extollunt? Venit hic mihi in mentem egregii illius Hesiodi dicti

Πισεις δ' ἀρα ὅμως καὶ ἀπιστία ἀλεσται ἀνδρας

Credulitas pariter ac diffidentia perdunt homines.

Igitur hinc conficio, systema virtutum moralium christianismi cum mundi systemate consentire, idest cum lege naturæ. Quid est autem naturæ lex, nisi quæ in natura ipsa mundi atque hominum inserta est?

..... separat hæc

Nos a grege mutorum ut ait Juvenalis (satyra XV.) Quid autem ita? nempe quia

Sensum a caelesti demissum traximus arce,

Cujus egent prona & terram spectantia. Mundi

Principio indulsit communis conditor illis

Tantum animas: nobis animum quoque; mutuas

Affectus petere auxilium, & prestare juberet, ut

nos

Dispersos traheret in populum, & migrare vetusto

De nemore, & proavis habitatas linqere sylvas.